

Bronius Krikštopaitis

Jūrų keliais

Jūrų kapitono atsiminimai

Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras
VILNIUS, 2015

Turinys

- Jūra kaip gyvenimas / 7
- Prabilęs jūreivystės istorijos liudininkas / 8
- Dedikacija / 23
- Autoriaus žodis / 24
- Nedrąsūs žingsniai į jūrą / 27
- Su plačiomis burėmis po plačiuosius vandenynus / 32
- Plaukiantieji lietuviški „ambasadoriai“ / 45
- Plaukiame apie Horno ragą / 49
- Netenkame draugo / 56
- Didžioji jūros mokykla / 60
- Diplomuoti jūrininkai be laivų / 63
- Uosto kiemo idilija ir tragiškas „Budžio“ galas / 66
- Perkame pirmąjį laivą / 76
- Su pirmuoju į istorinę kelionę / 84
- Jubiliejinė kelionė tarp ledų / 95
- Keleiviai mūsų laivuose / 99
- Nostalgiška kelionė ir pagalba kontrabandininkams / 105
- Jūreiviai tarp išseivių / 111
- O jeigu ir tik vienas procentas / 118
- Lakios vaizduotės keleiviai / 121
- Laivų „zuikiai“ / 126
- Nelaimingas kapitonas / 131
- Jūrininkų Kalėdos / 136
- Vokiečiai okupuoja Klaipėdos kraštą / 146
- „Kaunas“ blokados laužytojas / 151
- „Kauno“ paskutinė kelionė / 162

Ilgos atostogos /	179
Plaukiame su okupanto vėliava /	183
Epilogas /	202
„Kretingos“ ir „Utenos“ paskutinės dienos /	214
Pulkininkas Vladas Grudzinskas – lietuviškas laivų rederis /	220
Inžinierius Viktoras Rėklaitis – Lietuvos Baltijos Lloyd'o pirmininkas /	223
Stasys Vainoras ir Vladas Bakūnas – pirmieji jūros heraldai /	224
Vytautas Bagdanavičius – buvusios jaunosios jūrininkystės kartos pažiba... /	228
Ir melu teršiama jūra /	231
Nepriklausomos Lietuvos prekybos laivyno trumpi laivų duomenys /	236
Nepriklausomos Lietuvos prekybos laivyno bendrovių ženklai, nupiešti ant laivų kaminų /	243
Lietuvių „kaphorniečių“ šeima /	244

Jūra kaip gyvenimas...

Pasirinkti jūrininko profesiją – tai pasirinkti jūrą kaip gyvenimą ir gyvenimą kaip jūrą. Jūrininkui jūra yra ne tik tie keli saulėti atostogų mėnesiai paplūdimyje, kaip paprastiems piliečiams. Jūra jiems neprasideda ir nepasibaigia atostogomis. Jie – tarsi atskira kasta žmonių, kurie, skirtingai nei mes, į jūrą ne plaukia, o „vaikšto“. Būtent jūra, ko gero, uždeda savo spaudą. Ne veltui sakoma, jūrininkas – tai ne specialybė, tai sielos būseną. Kiekvienas, savo gyvenimą atidavęs jūrai, pažymėtas ženklu, kuris jį išskiria iš minios. Drąsus žvilgsnis, orumas, tvirta stovėseną ir gilios akys, slepiančios savyje gelmę. Tai tik dalis išorinių bruožų, kurie neleidžia jų supainioti su kitais. Tai didysis gyvenimo pasirinkimas ir lemtis.

Lietuva yra jūrinė valstybė. Tačiau tokia ji tapo tikrai ne per dieną. Anuomet, Lietuvai atgavus Klaipėdos uostą ir pradėjus galvoti apie savo prekybos laivyno sukūrimą, reikėjo parengti savų jūrų kapitonų, šturmanų, locmanų ir kitų specialistų. Bronius Krikštopaitis – vienas iš tų žmonių, pasiryžusių skirti savo gyvenimą jūrai ir tikėjusių, kad Lietuva turi ir gali būti jūrinė valstybė. Kapitono Broniaus Krikštopaičio knygoje sugulę liudijimai, spalvingai iliustruojantys tuometinę mūsų jūrininkų kasdienybę. Jūrininkų, kurie išdidžiai iškėlė mūsų šalies trispalvę skrodė bangas vedami vieno bendro tikslo – išgarsinti mūsų šalį. Jo memuaruose atspindėta jūrininkų patirtis ir darbas yra neįkainojamas pavyzdys jaunajai mūsų šalies kartai.

Kaip bebūtų skaudu, dalis į jūrą išėjusių jūrininkų taip ir negrįžo. Įvykusios tragedijos ištrina laivų vardus iš registro dokumentų, tačiau neištrina iš mūsų atminties. Su didžiule pagarba prisimename tuos drąsius žmones, kurie atidavė savo gyvenimą jūrai ir mūsų šalies vardo garsinimui. Tai išties įkvepia.

Turėdami galvoje visą įkvepiančią kelionę šiandien turimo rezultato link, privalome žvelgti pirmyn ir siekti, kad visų šių žmonių pastangos būtų pateisintos. Jūrinės valstybės samprata laikosi ant trijų kertinių akmenų – jūrininkų, laivų, ant kurių plazdena šalies vėliava, ir jūrų uostų, į kuriuos jūrininkai tais laivais gali sugrįžti. Klaipėdos uostas – didžiulės reikšmės Lietuvos strateginis objektas, kuris jau šiandien yra vienas konkurencingiausių uostų ne tik Baltijos šalyse, bet ir visoje Europoje. Diena iš dienos yra tęsiamas pradėtas darbas, kad Klaipėdos uosto ir Lietuvos vardą žinotų visas pasaulis.

Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijos generalinis direktorius
Arvydas VAITKUS

Prabilę jūreivystės istorijos liudininkas

Skaitytojams pristatomos knygos autorius Bronius Krikštopaitis – vienas iš kelių pirmųjų nepriklausomos Lietuvos diplomuotų jūrų kapitonų, ėjusių aukštuosius mokslus užsienyje ir ten įgijusių laivavedžių teorijos ir praktikos žinių. Jo prisiminimai 1979 m. buvo išleisti Čikagoje. Knyga su autoriaus ranka įrašyta dedikacija „Mano sūnui...“ tik po devynerių metų pasiekė mane (1988). Tai autentiškas įvykių liudininko pasakojimas apie nepriklausomos šalies žingsnius kuriant jūrinei valstybei būdingas institucijas. Galima teigti, kad ši unikali knyga yra dar profesionaliai netyrinėtas Lietuvos jūreivystės istorijos šaltinis. Tenka tik apgailestauti, kad dviejų šimtų egzempliorių tiražas, išleistas autoriaus lėšomis užjūryje ir jau pradingęs mūsų baigiančios ištirti išeičių kartos lentynose, tapo retybe. Jei žingeidus skaitytojas užsispirtų surasti visus Lietuvoje atsidūrusius knygos „Jūrų keliais“ egzempliorius, manau, jam pavyktų aptikti tik tris, gal penkis, jau gerokai aprintus leidinio egzempliorius. Džiugu, kad naujas knygos tiražas pagaliau pasirodys Kapitono gimtinėje, kurios krantų jam, deja, jau nebuvo lemta pasiekti.

Knygos autorius aprašo pasišventusių jūrai žmonių gyvenimą, įdomias Lietuvos laivininkystės reikalų peripetijas. Kasdienių jūros darbų ir nutikimų įvairovėje atsiskleidžia Lietuvos siekis tapti jūrine valstybe, tiesti kelius mūsų šalies gaminiams į didžiuosius Europos uostus. Suprantama, atsiminimai, rašyti praslinkus trisdešimčiai metų po Lietuvos nacionalinio laivyno praradimo, negali būti išsamūs. Kai kurie epizodai bei faktai išbluko vėlesnių įvykių panoramoje. Nepaisant įvairių netekčių – istorinių ir asmeninių – turime pripažinti, kad tolimojo plaukiojimo kapitono Broniaus Krikštopaičio knyga – vertingas leidinys tiems, kurie norės pažinti vieną iš tarpukario Lietuvos ekonominio ir socialinio gyvenimo sričių, jos turiningą, nors ir apgailėtinai trumpą istoriją.

Lietuva – žemdirbių, įsikūrusių tarp miškų ir ežerų, kraštas. Čia istorija klostėsi savaip: spaudžiama iš Vakarų ir Šiaurės, valstybė kūrėsi plėsdama valdas viena kryptimi ir pasitikėdama vien savo kumščiu, kardu ir viliojančia trauka į Rytus. Šiandien aiškėja, kad Lietuvos geopolitinė lemtis galėjo klostytis sėkmingiau, jei mūsų didžiavyriai būtų tinkamai įvertinę Jūros – šios stichijos, galinčios mus maitinti ir net skaudžiai bausti, reikšmę. Deja, herojinėms mūsų istorijos figūroms buvo smagu vaikytis totorių būrius Juodosios jūros pakrantėse ir ramiai sau lėbau-

ti sumuštų slavų dvaruose. Galop tokie užmojai baigėsi nepataisomai: visa ta „heroika“ prasmego „Meškos“ glėbyje. Ir vis tik XX amžiuje jūrų erdvės reikšmė buvo suprasta. Apie tai susimąstyti privertė tautinės valstybės gyvybiniai poreikiai, nulemti naujų politinių, socialinių ir ekonominių sąlygų. Buvo aptariami pragmatiniai dalykai ir mėginta kai ką daryti konkrečiai, bet, deja, dar nebuvo įsisąmoninti jūriniai reikalai kaip esmingas valstybingumo veiksnys, kaip aktyvios politinės veiklos kryptis ir jos strategija.

Mūsų diplomatų ir verslininkų žingsniai 1919 m., skirti Klaipėdos krašto atgavimo reikalams, klojo tuos pamatus, be kurių jūrinės valstybės idėja negalėtų įsikūnyti kaip realiai veikiantis politinis ir socialinis subjektas. Lietuvos krašto vyrai, buvę aukšto rango Rusijos imperijos laivyno karininkai – Teodoras Daukantas, Vladas Nagevičius, Teodoras Reingardas, Liudvikas Stulpinas, Juozas Andžejauskas, Antanas Kaškelis, Viktoras Reklaitis ir dar keli kiti, turintys puikų profesinį ir aristokratams būdingą išsilavinimą, grįžo į tėvynę pasiryžę nedelsiant atkurti jos valstybingumo pagrindus. Su didžiu entuziazmu jie pasinėrė į jūreivystės reikalų tvarkymą.

Išvadavus pajūrio žemes, vadovauti Klaipėdos uostui buvo paskirtas kapitonas Liudvikas Stulpinas – buvęs Rusijos transatlantinio laivo vadas, turintis turtingą laivavedžio patirtį. Jūrinės valstybės idėja buvo aptariama pirmajame jūreivystės mėnraštyje „Inkaras“, įrašiusiame savo antraštėje šūkį „Komercinis laivynas – mūsų turtas!“ Laikraščio leidyboje intensyviai darbavosi buvęs Rusijos imperijos karo laivyno kapitonas Teodoras Reingardas, pasižymėjęs kautynėse prie Japonijos krantų. Deja, leidinys neilgai gyvavo. Nuo 1936 m. estafetę perėmė „Jūros“ žurnalas¹. Valstybės ateičiai reikšmingą idėją kartais aptardavo taip pat ir kiti įvairaus pobūdžio leidiniai bei spauda. Ambicingą lietuviškos jūreivystės siekį propagavo žymūs mūsų mokslo vyrai – Kazys Pakštas, Stasys Kolupaila, pasiūlę įvairių teorinių idėjų – realių ir net utopinių.

Gilesnio visos šios kultūrinės ir politinės veiklos supratimo ar rimtesnio nagrinėjimo neaptiksime kapitono Broniaus Krikštopaičio knygoje „Jūros keliais“. Ir to reikalauti nedera: jaunoji karta, pradėjusi 1923 m. savo kelią į jūrą, – tai bernužėliai, atėję tiesiai nuo žagrių, paliktų gimtojo sodžiaus arimuose. Jie, nors jau buvo baigę gimnazijas, neturėjo dar to intelektualinio pasiruošimo, kuriuo pasižymėjo minėtieji į Lietuvą sugrįžę pedagogai, aukšto rango karininkai ar mokslo vyrai. Kitaip ir negalėjo būti, nes kylanti iš valstiečių sluoksnio šviesuolių plejada, neapdairiai atmetusi polonizuotą Lietuvos aukštuomenės materialinę ir dvasinę kultūrą, dar nebuvo spėjusi įgyti išsilavinimo, pakankamo kultūros paveldui vertinti.

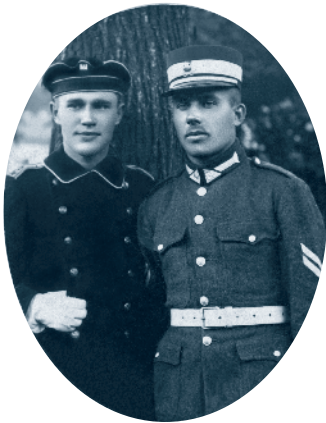
¹ „Jūros“ žurnalo redakcijos darbe epizodiškai dalyvavo ir Bronius Krikštopaitis.

Dalis vyresniosios kartos profesionalų padėjo to meto mūsų jaunuoliams įgyti elementarių jūreivystės žinių. Tai jų pedagoginis nuopelnas jūros idėjos ugdymui. Ir vis tik to nepakako, kad įvyktų visavertis patyrimo perdavimas. Ugdymo reikalai priklausė

nuo ant kojų stojančios šalies galimybių: būsimus specialistus teko rengti už gimtojo krašto ribų. Jūreivystės mokslų siekusių studentų – kadetų ugdymą lėmė svetimų laivų įgulos ir mokslai Suomijoje. Iš jaunųjų jūreivių savimonės iškrito dalis mūsų istorijos, nuosekliai susiejiančios tautinės valstybės paveldo elementus. Mat žinių pagal tautinės mokyklos programą jie nespėjo Lietuvoje įgyti. Ši savimonės spraga, išryškėjusi sampratų suderinamumo kolizijoje, atsiskleidžia Teodoro Reingardo knygoje „Jūrininkas, karininkas, mirtininkas“ (Šiauliai, 2000), suvytoje iš oraus, daug patyrusio vyro trūkinėjančios prisiminimų pynės.

Jūrių kadetas B. Krikštopaitis, Kaunas, 1924

Kadetas B. Krikštopaitis ir dėstytojas kapitonas T. Reingardas, Jūrininkystės skyrius Kauno aukštesniojoje technikos mokykloje, 1924

XX a. kuriant nepriklausomos valstybės struktūras, tautos dvasiai reikėjo plačių erdvių ir gebėjimo grumtis su didžiosiomis gamtos stichijomis, supančiomis etninį arealą. Ir ne vien tik tai: grėsmę kėlė geopolitiniai kaimynų interesai. Nepriklausomybės kovose gimė Lietuvos kariuomenė, aviacija, o trečiaisiais jaunos valstybės metais pribrendo reikalas atsigręžti į jūrą: buvo įkurta Lietuvos jūrininkų sąjunga (1921); kitais metais įsisteigė Lietuvos akcinė draudimo bendrovė „Lietuvos Baltijos Lloydas“², o netrukus (1923) įsisteigė jūrininkų rengimo skyrius prie Kauno aukštesniosios technikos mokyklos. Entuziazmą rodė du kylantys jaunimo judėjimai: Lietuvos jūrų skautija ir Vytauto Didžiojo universiteto studentų „Jūros“ korporacija. Ir štai jau antrajame valstybės gyvavimo dešimtmetyje (1936) prekybos bendrovės laivas „Maistas“, vadovaujamas pirmosios jūrų kadetų laidos absolvento kapitono Broniaus

Krikštopaičio, išplaukė į Baltijos jūrą su Lietuvos Respublikos vėliava, skelbiančia nacionalinio prekybos laivyno užgimimą. Netrukus laivai-refrižeratoriai „Kretinga“ ir „Utena“, pakėlę trispalves, paliko Klaipėdos uosto krantinę, kad išgabentų užsakovams mūsų ūkio produktus.

² Lietuvos Baltijos Lloydas – įstaiga, komerciniais ryšiais susijusi su pasauline Edward'o Lloyd'o XVII a. įkurta draudimo sistema.

Kadetai ruošiasi paskaitoms. Iš kairės: S. Dagys, P. Šaltenis A. Mėlynis, B. Krikštopaitis ir P. Uoksas, Kauno aukštesnioji technikos mokykla, 1924

Kadetai bendrabutyje poilsiauja. Iš kairės: S. Dagys, B. Krikštopaitis, P. Šaltenis, P. Uoksas (antraisiais studijų metais nutraukė mokslą Jūrininkystės skyriuje), A. Mėlynis, 1924

1

Nedrąsūs žingsniai į jūrą

Lietuva, Pirmojo pasaulinio karo nualinta ir palikta griuvėsiuose, 1918 m. drąsiai paskelbė pasauliui, kad ji atkuria dėl savo ankstesnės nelaimingos istorijos prarastą nepriklausomybę ir rikiuojasi į kitų nepriklausomų pasaulio valstybių gretas.

Svetimieji, išgirdę apie tokį ryžtingą lietuvių tautos norą, dar ilgai abejojo jos sugebėjimais ir valstybiniu pajėgumu, o piktieji Lietuvos kaimynai, kurie mūsų tautai buvo numatę visai kitus planus, savo politiniams užmojams įvykdyti prieš ją panaudojo net karines priemones. Nors ir nepasisekė lietuviams visų savo žemių atgauti, tačiau nepriklausomybė Lietuvai po sunkių kovų buvo iškovota.

Pradėjusi gyventi nepriklausomą gyvenimą, Lietuva viduj greit susitvarkė ir dar pačiomis sunkiausiomis kūrimosi sąlygomis įvairiose srityse padarė matomą ir pasigėrėtiną pažangą.

Iš sričių, kuriose pažanga vystėsi tik labai nežymiai, buvo jūrininkystės sritis. Tai buvo suprantama, nes iš buvusios Didžiosios Lietuvos valstybės, iš jos karalių ir žymių kunigaikščių lietuvių tauta nepaveldėjo jokių jūrinių tradicijų. Tiesa, Kęstutis, jodamas gražiuoju Lietuvos pajūriu, prie Palangos susirado sau žmoną, bet, anot prof. Pakšto, jo sūnus Vytautas, persiėmęs kontinentine politika, savo žirgą klampino Pinsko pelkėse ar girdė Juodojoj jūroj. Žinoma, Vytauto arklys, kaip ir kiti arkliai, tikriausiai sūraus jūros vandens nebus gėręs, bet prof. Pakšto išreikštą nusivylimą dėl mūsų Didžiojo kunigaikščio nesidomėjimo Baltijos jūra galima suprasti.

Tad nenuostabu, kad atgavus nepriklausomybę lietuviškų jūrininkystės reikalų gvildinti į mūsų tuometinę laikinąją sostinę susirinko tik nedidelis būrelis tautiečių. Jie kėlė ir diskutavo daug kam nesuprantamus ir tokius tada dar svajonėmis atastus klausimus – jūrininkų mokymą ar lietuviško prekybos laivyno steigimą! Ir taip 1921 m., dar prieš Klaipėdos krašto prijungimą prie Lietuvos, buvo įsteigta Lietuvos jūrininkų sąjunga. Jos steigėjai ir veiklūs organizatoriai buvo gen. V. Nagius, gen. Daukantas, kpt. Stulpinas ir kiti. Sąjungą daugiausia sudarė buvusieji rusų imperijos karo bei prekybos laivyno diplomuoti jūrininkai. Pavyzdžiui, gen. Nagius yra buvęs carinio karo laivyno gydytojas, kpt. Daukantas – karo laivyno karininkas, kpt. Stulpinas – tarp Liepojos ir Niujorko plaukiojusio didžiulio keleivinio laivo „Rosija“ kapitonas.

Prie Kauno technikos mokyklos 1923 m. įsteigtas jūrininkų skyrius. Antroje eilėje stovi dėstytojai. Iš kairės: kpt. Šuipys, plk. inž. Reingardas, gen. Daukantas, gen. Nagevičius, mokyklos direktorius inž. Gravrokas, kpt. Azguridi

Kiti sąjungos nariai buvo laivų inžinieriai: Michelevičius, Reingardas, Darginavičius; kapitonai: Plajauskas, Daugirdas, Andžejauskas, Šuipis, Kuizinas, Platakis, Kaškelis ir Azguridi, kuris savo straipsnius spaudoj pasirašydavo „Kapitonas Nemo“.

Kitas labai reikšmingas, bet kitų kraštų laivynų istorijoje retas, atsitikimas buvo lietuvių moterų susidomėjimas jūrininkyste. 1923 metų rudenį Kaune, Karo muziejaus patalpose, lietuviškos moterys sušaukė steigiamąjį susirinkimą. Susirinkime, kuriame dalyvavo daugiau kaip 40 moterų, buvo nutarta įsteigti Lietuvos moterų sąjungą tautiniam laivynui remti. Draugijos tikslas buvo supažindinti plačiąją visuomenę su jūros reikšme kraštui ir rinkti lėšas savam lietuviškam laivynui steigti. Tam tikslui Karininkų ramovėje buvo rengiami baliaiai, loterijos, turgūs ir įvairios rinkliavos. Jūrinės propagandos reikalui draugija atspausdino plakatus su tokiais šūkiiais: „Viskas tautiniam laivynui“, „Mylėkime jūrą“ ir panašius. Per švietimo ministeriją ji juos pasiūsdavo į mokyklas ir gimnazijas.

1926 m. Moterų sąjunga paskolino 10 000 litų ir padėjo skautams įsigyti laivą „Budys“. Šiuo laivu mūsų jūrų skautai atlikinėjo plaukio-

jimo pratimus, lankė kaimyninius ar tolimesnius uostus ir gražiai atstovavo Lietuvos vardui. 1927 m. Sąjunga savo paskolą skautams dovanavo.

Nors platesnės visuomenės ši Moterų sąjunga ir nepasiekė, bet studijuojančiam jaunimui ji buvo gerai žinoma. Ypač jūrų skautai ją dėl gražių labdarybės darbų labai vertino.

Sugebėjus išgauti iš Amerikos lietuvių finansinės paramos, įsikūrė kažkokia „Lietuvos garlaivių bendrovė“. Bendrovės dalininkai buvo įvairių profesijų žmonės: kariškiai, amatininkai, daktarai ir kt. Trūko tik vieno – jūrininkystėje patyrusių ir nusimanančių žmonių. Bendrovės nupirkti du labai mažo tonažo laivai – „Jūratė“ ir „Kastytis“ – kaip tame padavime traagiškai greitai pranyko nuo jūros paviršiaus.

Lietuvos prekybos laivyno steigimą atidėliojant, nutarta laivyno klausimą spręsti iš pagrindų, t. y. kuo skubiausiai parengti kvalifikuotų jūrininkystės kadru. Dėl tokių lietuviškų įgulų su lietuviška mąstysena parengimo ypatingai siejojosi Jūrininkų sąjunga. Ji beldėsi į ministerijų duris, kad būtų dedamos pastangos įsteigti nuosavą jūrų mokyklą.

Pagaliau valdžia, įsigilinusi į reikalo svarbą ir bendradarbiaudama su Jūrininkų sąjunga, 1923 m. prie Aukštesniosios technikos mokyklos atidarė jūrininkams mokytis skyrių. Į jį, entuziazmo pagauti, susirinkome nemažas jaunuolių būrys, iš kurio vėliau tik 16 pasiliko ištikimi jūrai. Steigiant šį skyrių kilo sumanymas parengti jūrininkus ne tik prekybos, bet ir karo laivynui. Tačiau, po ilgesnių svarstymų, buvo pasitenkinta rengti jūrininkus tik prekybos laivynui.

Lektoriais buvo jau paminėti jūrų kapitonai, iš kurių vienas kitas labai silpnai kalbėjo lietuviškai. Dar blogiau buvo su knygomis. Buvome priversti naudotis svetima kalba išleistais jūriniais vadovėliais.

Iš kitų Aukštesniosios technikos mokyklos studentų mes išsiskyrėme savo kiek į caro jūrų kadetų panašiomis paaukuotomis puošniomis uniformomis. Tai sudarė tam tikros painiavos mūsų kariams ir policijai. Gerai prisimenu, kaip, gatve einant, dažnai kas nors iš jų nesusigaudydamas mus pasveikindavo. Vėliau buvo įsakyta, kad, sutikę aukštesnio laipsnio karininką, mes privalome jį pasveikinti.

Kai ateidavo vasaros atostogos, visi vykome į Klaipėdą jūrų praktikai, arba, kaip mokyklos direktorius inž. Graurokas vis sakydavo: „Pratintis prie jūros“.

Pasipraktikuoti prekybiniuose laivuose buvo beveik neįmanoma. Nors, lietuviškam pajūriui prie Lietuvos prisijungus, Klaipėdoj ir buvo dvi vokiečių laivininkystės bendrovės (*Schwedersky & Co* ir *Krause & Co*), kurios turėjo keletą prekinį laivų, bet jos nebuvo suinteresuotos lietuvišku jūrininkų prieaugliu ir vengė mus priimti. Savo laivuose minėtos

Saulėlydis Kuršių mariose su uosto siurbliu „Jūra“. Šiame laive prie jūros „pratinsi“ pirmieji mūsų jūreiviai

bendrovės ne su džiaugsmu iškėlė lietuvišką vėliavą, o tik nusilenkdamos krašto įstatymams. Vėliava buvo nebylė, ir ji negalėjo papasakoti mūsų ir josios atžvilgiu girdėtų pašaipų. Tik po didelių pastangų keliems iš mūsų pavyko išplaukti į plačiuosius vandenis. Vienais metais S. Dagys ir A. Rasiulis buvo patekę į vieną laivą, kuris plaukė Viduržemio jūra ir lankė Ispanijos uostus.

Kitaip išėjo P. Oksui, kuris, Hamburge patekęs į nedidelį burlaivį, pasiekė net Niujorką. Iš ten jis nuvyko savo brolių aplankyti ir, nutraukęs visus ryšius su jūra, pasiliko visam laikui Amerikoje.

Mes, Klaipėdoj pasilikusieji, būdavome jau patenkinti, kad galėjome plaukioti žemsemėmis ar dirbti pagalbinius darbus locų¹¹ laive. Kai pavasarį pakilęs Kuršių marių vanduo smėliu užnešdavo išėjimą į jūrą, uosto valdybos žemsemės „Klaipėda“ ir „Rusnė“ semdavo marių dugno smėlį ir versdavo į šalandas – plačias baržas. Tokias sklidinai pripildytas šalandas mes tada vilkikais tempėme į jūrą ir ten, atidarę jų dugną, palikdavome atvežtą tūrį.

Kita, pati didžioji žemsemė „Jūra“, turėjo net siurblių ir daugiausia darbosios prie išėjimo iš uosto. Jos paskirtis buvo išlaikyti 7 metrų gylio taką

¹¹ Locmanas [red. past.].

laivams. Prisisiurbusi užtektinai smėlio, „Jūra“ pakeldavo inkarą ir, savo jėgomis toliau į jūrą išplaukusi, pati jį išpildavo.

Locų įstaiga Klaipėdoj turėjo laivą „Aušra“. Kai tik aukštame locų bokšte budintis tarnautojas pastebėdavo į Klaipėdos uostą norintį įplaukti laivą, jis apie tai tuoj pranešdavo apačioj prie krantinės stovinčiam locų laivui. Locų laivas tada išplaukdavo dar toli jūroj esančio svečio pasitikti. Jūron būdavo nuleidžiama irklinė valtis, ir locas, irklininkų padedamas, artindavosi prie atvykėlio. Šis patarnavimas įplaukiantiems laivams buvo teikiamas dieną ir naktį, ramioje ar audringoje jūroje.

Tokiuose ir panašiuose Klaipėdos uosto valdybos laivuose mes žengėme pirmuosius žingsnius į jūrą.

Baigę vasaros atostogas, vėl būdavome Kaune, technikos mokykloje. Bet Jūrininkų sąjunga ir toliau nerimavo ir valdžios įstaigoms aiškino, kad turimomis sąlygomis ji negalėsianti paruošti jaunimo jūrų tarnybai. Sąjunga visokiais būdais stengėsi įtikinti vyriausybę, kad Lietuvai ūkiškai tvirtėjant, atsirasiąs ir laivynas, bet tada nebūsią savų jūroje užsigrūdinusių jūreivių. Gen. V. Nagiaus, gen. T. Daukanto ir kitų dėka susisiekimo ministerija buvo įtikinta, kad reikėtų mus pasiųsti į kurią nors užsienio jūrų mokyklą.

